

Л.В.Олійник; полковник; кандидат педагогічних наук; старший науковий співробітник
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ ВІЙСЬКОВО-СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН МАГІСТРІВ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Стаття присвячена визначенню основних рис моделі навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління; а саме – такої моделі; яка базуватиметься на відповідних концепціях; підходах та принципах освіти та на основі цього формуванні науковому рівні змісту; форм методів навчання; а також створення навчального середовища.

Ключові слова: навчання; модель; військово-спеціальні дисципліни; військово-спеціальна компетентність; магістри військово-соціального управління

Постановка проблеми. Сучасний стан Збройних Сил України та реалії ХХІ століття констатують: поряд з традиційними загрозами; пов'язаними з локальними війнами та збройними конфліктами; серйозну небезпеку для людства становить тероризм в усіх його проявах; що вимагає якісно нових підходів до організації освітнього процесу; налагодження і впровадження моделей навчально-виховних методичних систем; які могли б забезпечувати всебічний розвиток особистості та її успішну самореалізацію в соціальному та військово-професійному середовищі.

Модель навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління на основі компетенцій і компетентностей має відповідати вимогам сьогодення щодо реформування вищої освіти та утвердження у суспільстві таких цінностей як саморозвиток; самоосвіта; самопроекування особистості; що стали основою нової педагогічної парадигми – компетентісної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі створення компетентісної моделі з окремих напрямів підготовки фахівців присвячено низку праць українських і зарубіжних науковців. Так науковці Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського розробили компетентісну модель випускника ВВНЗ як складову системи підготовки військових фахівців [2]. Науковець Серветник Р. М. визначив поняття моделювання військово-професійної діяльності фахівців інформаційно-пропагандистського забезпечення у навчальному процесі вищого військового навчального закладу [4]. Вчений Литвиновський Є. Ю. визначив сутність моделювання професійної діяльності фахівців ЗС України [3].

Разом з тим; розроблення подібної моделі навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління залишається все ще малодослідженою проблемою.

У довідниковій літературі поняття “модель” інтерпретується як: мірило; зразок; умовний образ чогось [1; с. 213]

Військово-спеціальні дисципліни являються моделлю певного виду практичної діяльності. Військово-спеціальні дисципліни моделюють не саму практичну діяльність; а процес засвоєння слухачами знань про цю діяльність.

Мета статті – визначення основних рис моделі навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління.

Виклад основного матеріалу. У побудові моделей освіти можлива низка підходів: аналіз та реконструкція форм навчальної роботи; що склалася; відновлення зв'язків між конкретними формами; елементами освіти; проектування моделі (і відповідно форм навчальної роботи) із аналогів продуктивної діяльності суб'єкта у сфері практики; виходячи із конкретних занять з військово-спеціальних дисциплін.

Метою моделі навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління є створення алгоритму забезпечення процесу розвитку військово-спеціальної компетентності слухачів за спеціальністю “Військово-соціальне управління”. Модель навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління визначена на рис. 1

Досягнення поставленої мети базується на відповідних концепціях; підходах; принципах; врахуванні тенденцій розвитку суспільства та військової освіти тощо. Оскільки система освіти загалом та військової освіти зокрема є системами відкритими; вони постійно знаходяться під впливом на них зовнішнього середовища. У цьому контексті важливим є розуміння та врахування тенденцій розвитку суспільства та освіти. До таких тенденцій відносимо: динамізм сучасної цивілізації; посилення ролі особистості в суспільстві; гуманізація і демократизація всіх сфер суспільства; у тому числі й освіти; що зумовили необхідність зміни формули “освіта на все життя” формулою “освіта через усе життя” [5; с. 10–11].

Базування розвитку військово-спеціальної компетентності магістрів військово-соціального управління на відповідних концепціях та принципах дає змогу на науковому рівні підходити до питань формування змісту; форм методів військово-спеціального навчання; а також створення навчального середовища.

Базуючись на проаналізованій концепції; принципах навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління ми визначили педагогічні умови; як комплекс взаємопов'язаних та взаємозумовлених факторів та обставин; які забезпечують ціленаправлений процес розвитку військово-спеціальної компетентності магістрів військово-соціального управління (рис.):

диференціація; проблематизація; індивідуалізація; діалогізація навчання військово-спеціальних дисциплін;

провідна роль досвіду у розвитку військово-спеціальної компетентності магістрів військово-соціального управління;

розвиток військово-спеціальної компетентності магістрів військово-соціального управління в процесі навчання військово-спеціальних дисциплін на основі рольової взаємодії; мотивація слухачів до рефлексивного осмислення набутого досвіду військово-спеціальної діяльності.

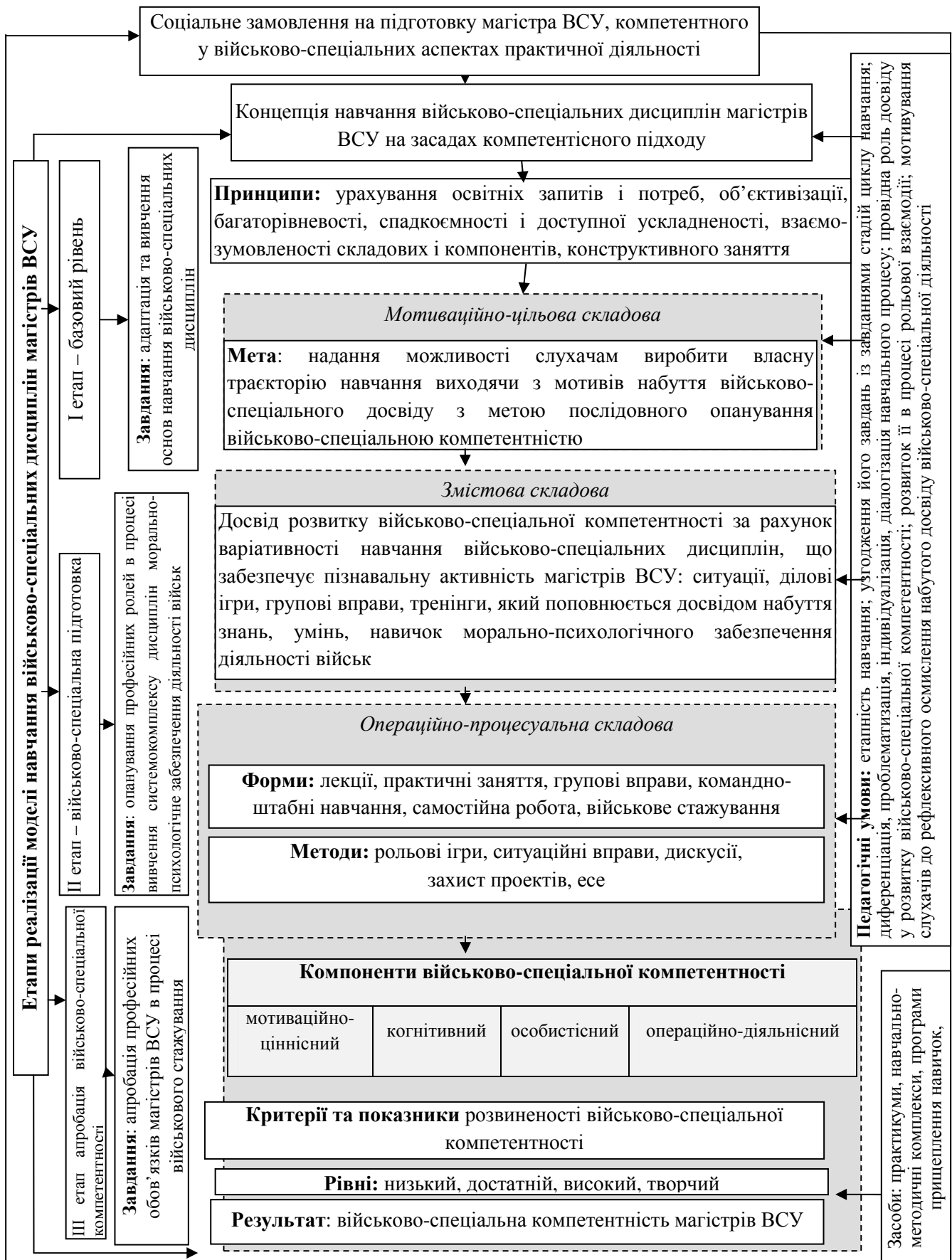

Рис. Модель навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління

Необхідно розглянути етапи реалізації моделі навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління.

I етап – базовий рівень. Завдання: адаптація та вивчення основ навчання військово-спеціальних дисциплін. Адаптація до умов вищого військового навчального закладу; формування індивідуального стилю навчальної діяльності слухачів в побутових; навчальних; поза аудиторних і службових умовах. Це етап створення мотиваційно-стимулюючого середовища освітнього процесу. На даному етапі відбувається формування показників мотиваційно-ціннісного критерію розвиненості військово-спеціальної компетентності магістрів військово-соціального управління; яка включає позитивну мотивацію на здобуття оперативного-тактичного рівня підготовки; професійної направленості за спеціальністю “Військово-соціальне управління”.

II етап – військово-спеціальна підготовка. Завдання: опанування професійних ролей в процесі вивчення системоконплексу військово-спеціальних дисциплін морально-психологічне забезпечення діяльності військ.

Проходить оволодіння слухачами операційними діями; технологіями з морально-психологічного забезпечення діяльності військ; які необхідні для подальшого засвоєння компетенцій професійної діяльності. Головним результатом навчальної діяльності слухача повино стати вміння мислити і діяти на основі наукових знань.

На етапі військово-спеціальної підготовки суб'єкти навчання самі включаються в практичну професійну діяльність. Слухачам пропонується не тільки спроектувати проблемну професійну ситуацію; але й знайти оптимальні шляхи виходу із цієї ситуації; розробити альтернативні рішення; окреслити всі можливі труднощі і напрями їх вирішення. В цьому виражаються в повній мірі пошук і навчання створення інновацій в навчальній та дослідницькій діяльності.

III етап апробація військово-спеціальної компетентності.

Завдання: апробація професійних обов'язків магістрів військово-соціального управління процесі військового стажування

Визначений етап включає:

послідовне оволодіння основними компетенціями професійної діяльності згідно посадового призначення і їх практичне закріплення. Метою вищезазначеного є розвиток професійної мобільності; професійного зросту; рефлексії професійного досвіду слухача;

включення в практичну діяльність через систему практик; закріплення основних компетенцій військово-спеціальної діяльності; прагнення до конструктивної творчості в інтересах досягнення результативності виконання функціональних обов'язків.

Модель навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління включає:

мотиваційно-цільову складову; метою якої є надання можливості слухачам виробити власну траєкторію навчання виходячи з мотивів набуття військово-спеціального досвіду з метою послідовного опанування військово-спеціальною компетентністю;

змістову складову; яка визначає досвід розвитку військово-спеціальної компетентності за рахунок варіативності навчання військово-спеціальних дисциплін; що забезпечує пізнавальну активність магістрів військово-

соціального управління: ситуації; ділові ігри; групові вправи; тренінги; який поповнюється досвідом набуття знань; умінь; навичок морально-психологічного забезпечення діяльності військ;

операційно-процесуальна складова передбачає наявність наступних форм: лекції; практичні заняття; групові вправи; командно-штабні навчання; самостійна робота; військове стажування та методів: рольові ігри; ситуаційні вправи; дискусії; захист проектів; есе;

результативна складова баується на наступних компонентах:

мотиваційно-ціннісний компонент; який має дати магістрам військово-соціального управління сукупність ціннісних орієнтацій для професійної діяльності та забезпечити усвідомлення і сприйняття ними норм і правил цієї діяльності;

когнітивний компонент має забезпечити магістрів військово-соціального управління системою військово-спеціальних знань та умінь;

особистісний компонент має сприяти самопізнанню магістра військово-соціального управління самого себе як творчої особистості; формувати його адекватну самооцінку; допомогти його професійному самовизначенню та самоактуалізації;

операційно-діяльнісний компонент має сприяти формуванню і постійному вдосконаленню у магістрів військово-соціального управління творчих методів; прийомів і форм професійної діяльності.

Висновки. Отже; на основі теоретичних джерел ми визначили; що результативною складовою військово-спеціальної компетентності магістра військово-соціального управління є мотиваційно-ціннісний, когнітивний; операційно-діяльнісний та особистісний компоненти. Визначені компоненти військово-спеціальної компетентності взаємопов'язані між собою та дають можливість у цілому; скласти інтегративну оцінку військово-спеціальної компетентності магістра військово-соціального управління; яка є результатом моделі навчання військово-спеціальних дисциплін.

Моделюючи процес розвитку військово-спеціальної компетентності магістра військово-соціального управління; ми виходили з того; що цей процес має максимально базуватися на потенціалі методичної системи навчання військово-спеціальних дисциплін; оскільки вона є органічною складовою освітньої системи і покликана створювати сприятливі умови для професійного розвитку слухачів. Усі компоненти моделі; перебуваючи у тісному взаємозв'язку та впливаючи один з одного; забезпечують реалізацію мети – досягнення високого та творчого рівня розвиненості військово-спеціальної компетентності магістрів військово-соціального управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко – К. : Либідь; 1997. – 374с.
2. Зельницький А. М. Компетентнісна модель випускника ВВНЗ – складова системи підготовки військових фахівців / А. М. Зельницький; Р. М. Серветник; П. І. Удовенко // Вісник Національної академії оборони / зб. наук. праць. – 2009. – № 3 (11). – С. 26-38.
3. Литвиновський Є. Ю. Моделювання професійної діяльності фахівців ЗС України / Є. Ю. Литвиновський // Вісник Національної академії оборони України: Збірник наукових праць. – 2007. – №1 (3). – С. 170–177.

4. Серветник Р. М. Моделювання військово-професійної діяльності фахівців інформаційно-пропагандистського забезпечення у навчальному процесі вищого військового навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / Р. М. Серветник. – К.; 2006. – 20 с

5. Сисоева С. О. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : Монографія / С. О. Сисоева; А. М. Алексюк; П. М. Воловик. – К.: ВПОЛ; 2001. – 502 с.

Л.В. Олейник; полковник; кандидат педагогических наук; старший научный сотрудник; Национальный университет обороны Украины имени Ивана Черняховского

МОДЕЛЬ ОБУЧЕНИЯ ВОЕННО-СПЕЦИАЛЬНЫМ ДИСЦИПЛИНАМ МАГИСТРОВ ВОЕННО-СОЦИАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Статья посвящается определению основных аспектов модели обучения военно-специальным дисциплинам магистров военно-социального управления; такой модели; которая будет базироваться на определенных концепциях; подходах и принципах образования и на основе вышеизложенного формирования научного содержания; форм; методов обучения; а также создание обучающей среды.

Ключевые слова: обучение; модель; военно-специальные дисциплины; военно-специальная компетентность; магистры военно-социального управления

L. Oleinik; Colonel; Candidate of Pedagogical Sciences; senior research scientist; National Defence University of Ukraine named after Ivan Chernyahovskiy

MODEL'S STUDIES MILITARY SPECIAL DISCIPLINE OF DEVELOPMENT OF MILITARY SOCIAL MANAGEMENT MASTERS

The article is devoted to the definition of the main features of the model of studies military special discipline of development of military social management masters - namely; a model that will be based on a framework of psychological and pedagogical competence of the academic staff of the military-medical sphere; to relevant concepts; approaches and principles of education and on the basis of the formation of the scientific level of the content; forms of teaching methods; as well as the creation of a learning environment.

Keywords: studies; model; military special discipline; military special competence; military social management masters